

Amsterdamlezingen

AMSTERDAM

DERDE GOUDEN EEUW

www.uva.nl/amsterdamlezingen

23 mei

Een Europese Sociale Unie

Frank Vandenbroucke

Universiteitshoogleraar UvA.

Wat is de sociale betekenis van....

- steden
- regio's
- natiestaten
- de Europese Unie

?

EU@Amsterdam: visies van de Stedelijke Raad...

- “Als netwerk zouden deze steden zich zelfs verrassend kunnen ontwikkelen tot een nieuwe stedenfamilie die, meer dan de huidige tegenstribbelende natiestaten, het Europese project verder kunnen brengen. (...) Een krachtig verbond tussen de Europese Unie en met name de grote steden kan de crisis waarin Europa op dit moment verkeert een gunstige wending geven.” (Zef Hemel, p. 123)
- “De teerling is geworpen. (...) De gezamenlijke conventie van grote steden heeft verklaard dat vanaf nu alleen nog zaken worden gedaan met de Europese Unie en met grote steden onderling. (...) Daarmee hebben de grote steden de eigen staten buiten spel gezet.” (Anne van Wageningen, *2031: het jaar dat de stad de staat ophief*, p. 401)

Het is 'en-en-en-en'

- (en) steden
- (en) regio's
- (en) natiestaten
- (en) de Europese Unie

Een Europese Sociale Unie

Een Europese Sociale Unie:

- ondersteunt nationale welvaartsstaten in sommige van hun sleutelfuncties (op systeemniveau, bv. stabilisatie, belastingconcurrentie)
 - oriënteert de ontwikkeling van nationale welvaartsstaten met algemene sociale standaarden en doelstellingen, waarbij keuze van 'ways and means' bij lidstaten ligt;
 - op basis van een operationele definitie van het Europese sociale model.
- ⇒ Europese landen werken samen in een unie met een expliciete sociale doelstelling, waarbij zowel nationale als Europese cohesie ('inclusie') worden nagestreefd

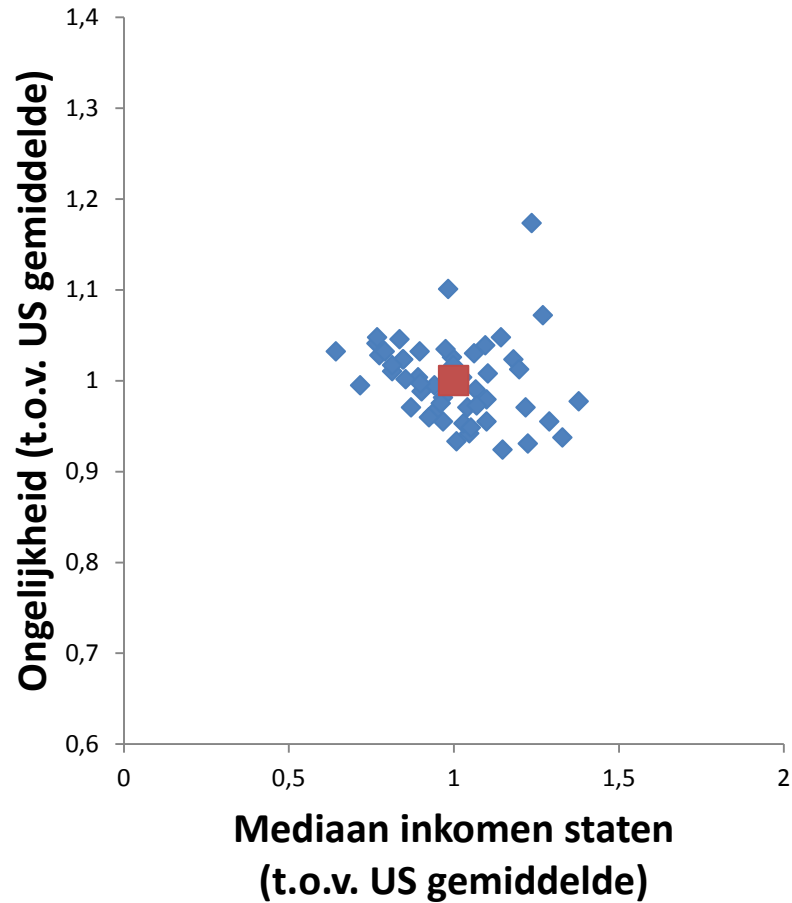
Waarom? argumenten EMU / argumenten EU28

Europese integratie en robuuste nationale welvaartsstaten: een tragisch dilemma?

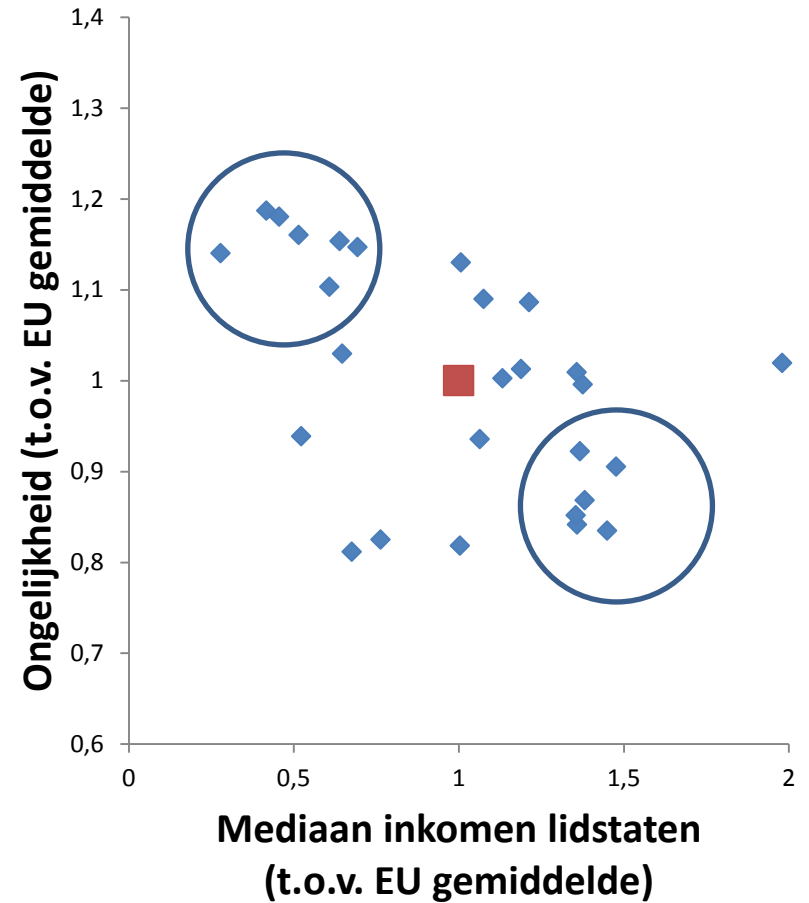
- Een oud debat, cf. Ohlin rapport, 1956
- De *founding fathers* geloofden dat *economische integratie* zou leiden tot opwaartse convergentie tussen de lidstaten en meer sociale cohesie binnen de lidstaten
- Deze optimistische hypothese lijkt sinds het midden van de jaren 2000 niet meer te kloppen: groeiende ongelijkheid tussen en binnen lidstaten

Het ongelijke Europa

US

EU27

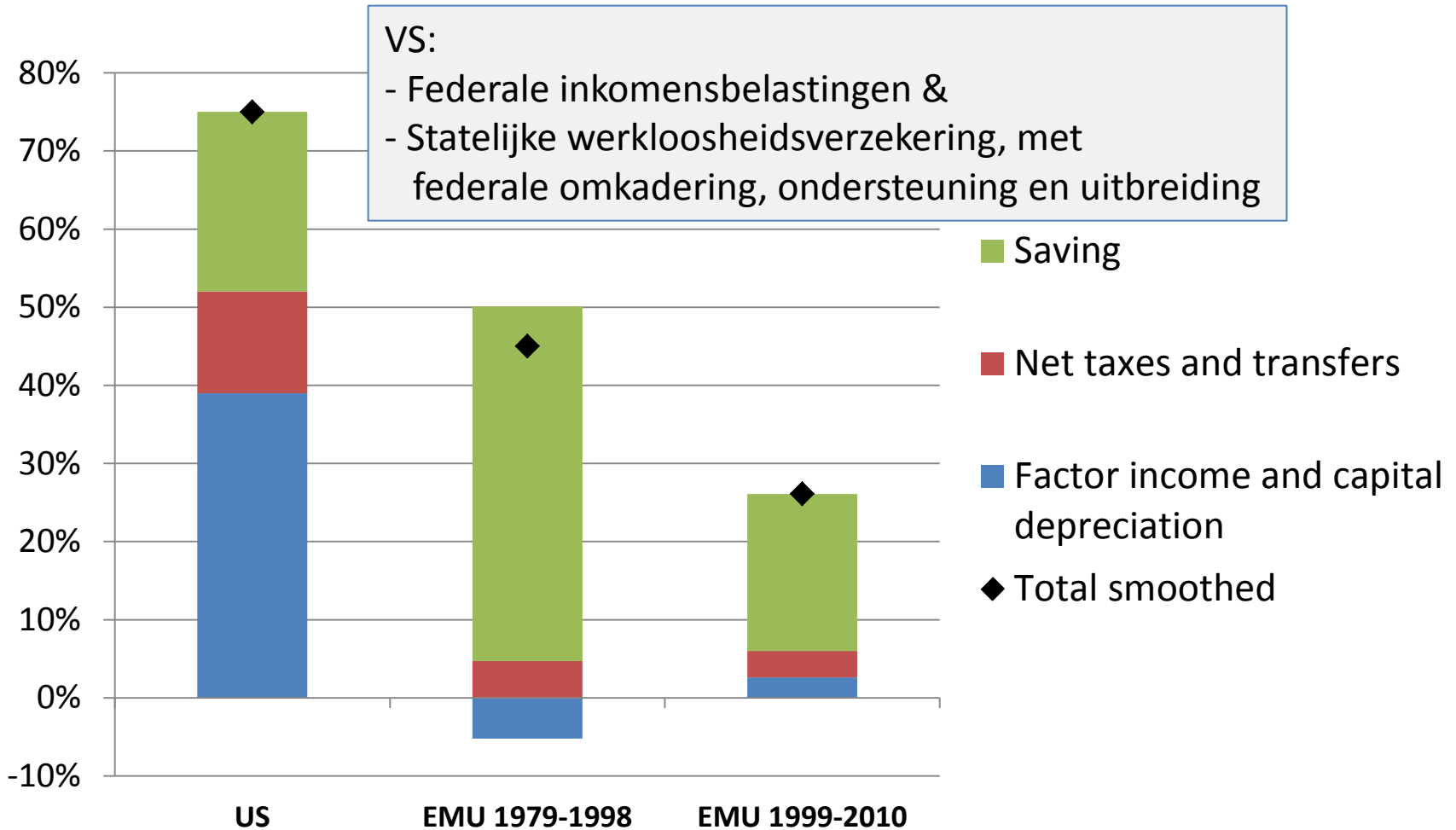
Europese integratie en robuuste nationale welvaartsstaten: een tragisch dilemma?

- Een oud debat, cf. Ohlin rapport, 1956
- De *founding fathers* geloofden dat economische integratie zou leiden tot opwaartse convergentie tussen de lidstaten en meer sociale cohesie binnen de lidstaten
- Deze optimistische hypothese lijkt sinds het midden van de jaren 2000 niet meer te kloppen: groeiende ongelijkheid tussen en binnen lidstaten
- Oorzaken?
 - Erosie herverdelende kracht welvaartsstaten? tragisch dilemma?
 - Toenemende heterogeniteit Europese Unie?

Europese integratie en robuuste nationale welvaartsstaten: een tragisch dilemma?

- Een oud debat, cf. Ohlin rapport, 1956
- De *founding fathers* geloofden dat economische integratie zou leiden tot opwaartse convergentie tussen de lidstaten en meer sociale cohesie binnen de lidstaten
- Deze optimistische hypothese lijkt sinds het midden van de jaren 2000 niet meer te kloppen: groeiende ongelijkheid tussen en binnen lidstaten
- Oorzaken?
 - Erosie herverdelende kracht welvaartsstaten? tragisch dilemma?
 - Toenemende heterogeniteit Europese Unie?
 - Weeffouten muntunie

In welke mate worden bestedingen gestabiliseerd bij economische schokken ('uitgevlakt')?

EMU: stabiliteit, soevereiniteit en solidariteit

- Waarom worden stabiliseringsmechanismen in muntunies centraal georganiseerd?
 - Spreiding van risico's (pooling)
 - Externaliteiten (cf. autoverzekering, vaccinatie)
- Paradox: VSA consolideren zwakke solidariteitsmechanismen in de staten met solidariteitsmechanismen op het federale niveau; EU lukt er niet in om sterke solidariteitsmechanismen in de staten te ondersteunen met solidariteit op het EU niveau
- Puzzel van:
 - Bindende afspraken \Leftrightarrow soevereiniteit
 - Wantrouwen \Leftrightarrow solidariteit
 - Fobie voor moral hazard, die ons verhindert om ze aan te pakken

EU28: openheid & nationale sociale cohesie

- Leidt non-discriminatie tot bijstandstoerisme?
 - ✓ Gemiddeld inkomen EU-migranten > gemiddeld inkomen Amsterdammers (behalve Oost-Europeanen)
 - ✓ Beroep op bijstand < beroep op bijstand Amsterdammers (Oost-Europeanen: geen groot verschil)
 - ✓ Armoede: vergelijkbaar met Amsterdammers, behalve Oost-Europeanen

EU28: openheid & nationale sociale cohesie

- Leidt non-discriminatie tot bijstandstoerisme?
- Druk op de onderkant van de arbeidsmarkt?
 - EU-migratie & externe migratie
 - Samenhang met (doorgeschoten) flexibilisering
 - Samenhang met Europese regelgeving (detachering)

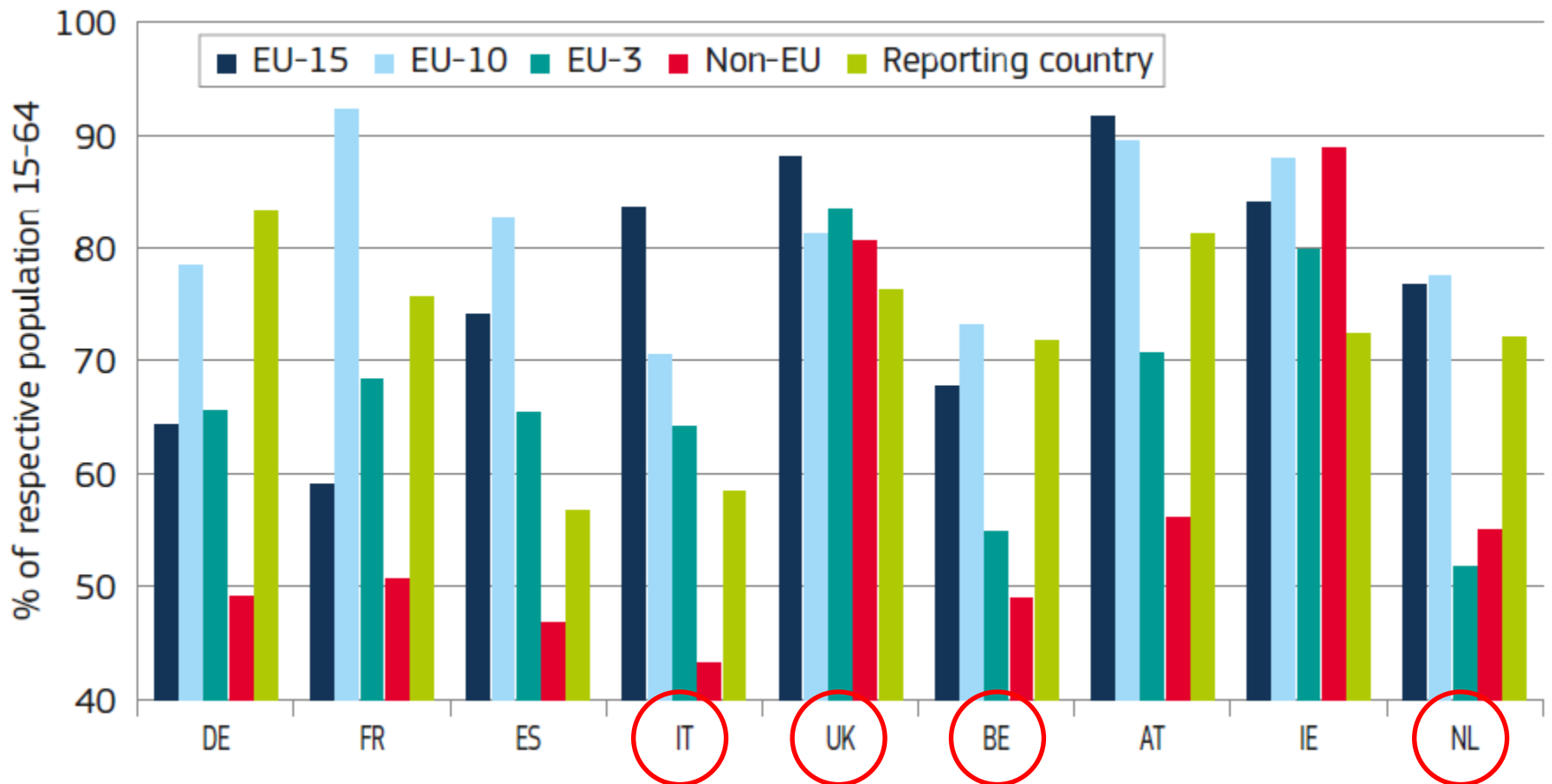
EU28: openheid & nationale sociale cohesie

- Leidt non-discriminatie tot bijstandstoerisme?
- Druk op de onderkant van de arbeidsmarkt?
 - EU-migratie & externe migratie
 - Samenhang met (doorgeschoten) flexibilisering
 - Samenhang met Europese regelgeving (detachering)
- Evenwicht is mogelijk: *fair mobility* (empowerment; steden)
- Non-discriminatie & detachering: samenhangende visie nodig

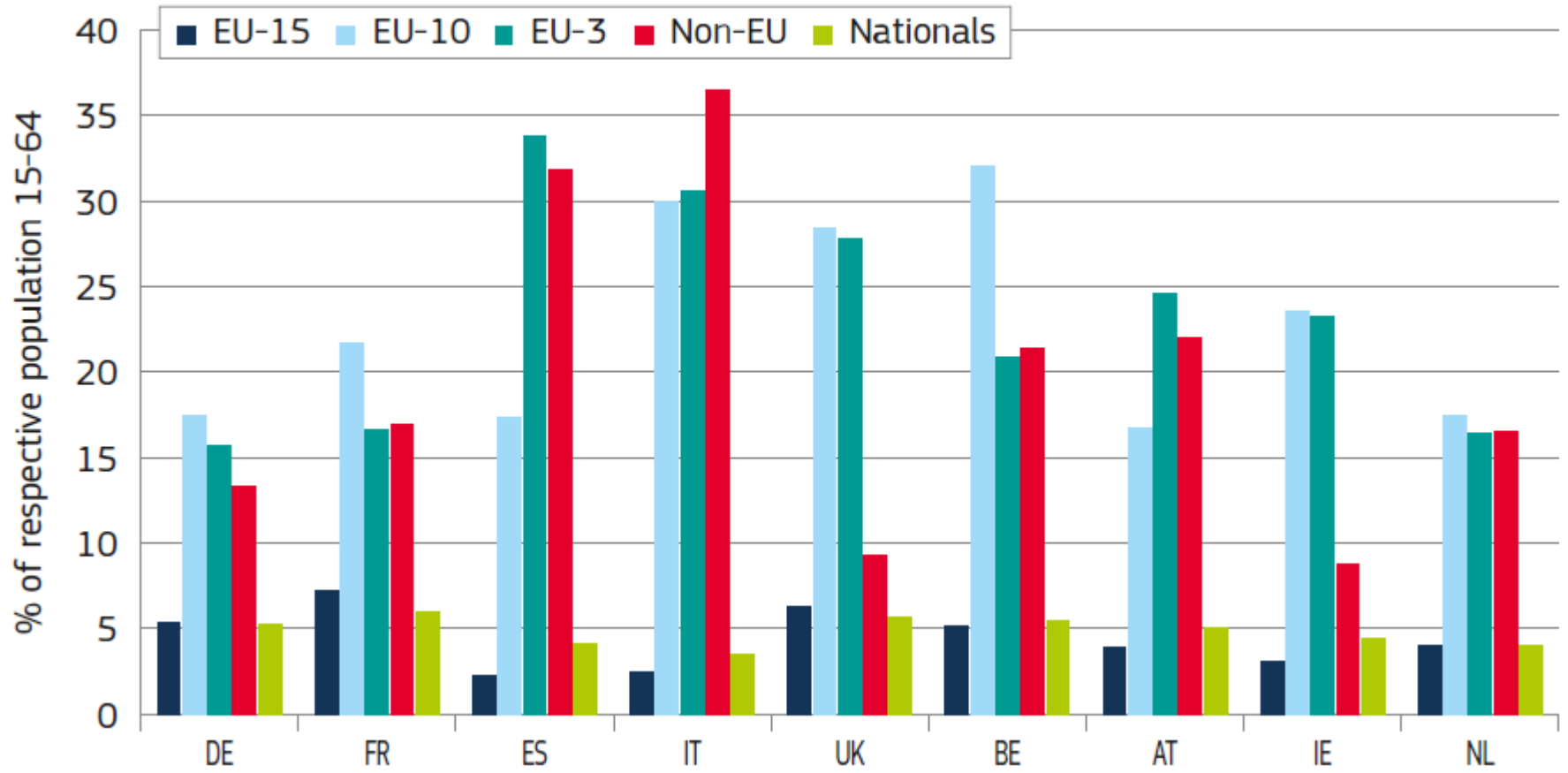
EU28: openheid & nationale sociale cohesie

- Leidt non-discriminatie tot bijstandstoerisme?
- Druk op de onderkant van de arbeidsmarkt?
 - EU-migratie & externe migratie
 - Samenhang met (doorgesloten) flexibilisering
 - Samenhang met Europese regelgeving (detachering)
- Evenwicht is mogelijk: *fair mobility* (empowerment; steden)
- Non-discriminatie & detachering: samenhangende visie nodig
- *Brain waste of brain overflow?*

Share of people (15-64) with at least upper secondary education (ESDE, chart 16)

Share of people with at least upper secondary education working in elementary occupations, 2009-2014 (ESDE, chart 17)

EU28: openheid & nationale sociale cohesie

- Leidt non-discriminatie tot bijstandstoerisme?
- Druk op de onderkant van de arbeidsmarkt?
 - EU-migratie & externe migratie
 - Samenhang met (doorgesloten) flexibilisering
 - Samenhang met Europese regelgeving (detachering)
- Evenwicht is mogelijk: *fair mobility* (empowerment; steden)
- Non-discriminatie & detachering: samenhangende visie nodig
- *Brain waste of brain overflow?*

Een Europese Sociale Unie

Een Europese Sociale Unie:

- ondersteunt nationale welvaartsstaten in sommige van hun sleutelfuncties (op systeemniveau, bv. stabilisatie, belastingconcurrentie)
 - oriënteert de ontwikkeling van nationale welvaartsstaten met algemene sociale standaarden en doelstellingen, waarbij keuze van 'ways and means' bij lidstaten ligt;
 - op basis van een operationele definitie van het Europese sociale model.
- ⇒ Europese landen werken samen in een unie met een expliciete sociale doelstelling, waarbij zowel nationale als Europese cohesie ('inclusie') worden nagestreefd
- ⇒ Solidariteit, binnen lidstaten, tussen lidstaten, als **wederkerigheid**

Envoi

- “(...) Levin’s emphasis on subsidiarity and local community is important but insufficient. We live within a golden chain, connecting self, family village, nation and world. The bonds of that chain have to be repaired at every point, not just the local one.”
- “As in ancient Greece and Rome, local communities won’t survive if the national project disintegrates. Our structural problems are national and global, and require big as well as little reforms.”

David Brooks, *The Fragmented Society*, *International Herald Tribune*, 21.5.2016

Dank u

- Vandenbroucke, 'De idee van een Europese Sociale Unie', in Luuk van Middelaar en Philippe Van Parijs (red.), *Na de storm. Hoe we de democratie in Europa kunnen redden*. Lannoo, Tielt, 2015, pp. 203-216.
- Vandenbroucke and Rinaldi, Social inequalities in Europe – The challenge of convergence and cohesion. In: Vision Europe Summit Consortium (eds.): *Redesigning European welfare states – Ways forward*, Gütersloh (<http://www.vision-europe-summit.eu/>)
- Vandenbroucke, 'Soevereiniteit, solidariteit en democratie in Europa: de linkse puzzel', *S & D*, Jaargang 72, Nummer 4, Augustus 2015, pp. 18-21.